

Memo

Onderwerp

Zienswijze GGD GHOR Nederland op de ontwerp-NAS '26

Datum

27-07-2026

Versie

1

Kernboodschap

GGD GHOR Nederland heeft kennisgenomen van het ontwerpprogramma Nationale Klimaatadaptatiestrategie (ontwerp-NAS) en is verheugd dat er een nieuwe Nationale Adaptatiestrategie voorligt. Hierbij dienen wij onze zienswijze op de ontwerp-NAS in.

Klimaatverandering is één van de grootste risico's voor de gezondheid in Nederland, volgens zowel de Wereldgezondheidsorganisatie als het RIVM ([Hoofdrapport VTV-2024 | Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024](#)). Recent werd voor het eerst code rood afgekondigd voor hitte, wat betekent dat hitte grote impact zal hebben en mogelijk de maatschappij kan ontwrichten. Tijdens deze hitteperiode was er oversterfte van meer dan 900 mensen, sloten scholen de deuren en was er nam de zorgvraag toe bij verschillende zorginstellingen ([Ook in week na hitteperiode eind juni meer sterfgevallen dan verwacht | RIVM](#)). Naast hitte, zijn er ook de toenemende gezondheids- en veiligheidsrisico's van uv-straling, infectieziekten, pollen en allergenen, smog, wateroverlast, drinkwatertekort en stapelings- en cascade-effecten van verschillende klimaatrisico's ([Handreiking Klimaatadaptatie en Gezondheid | Kennisportaal Klimaatadaptatie](#)). Met veiligheidsrisico's bedoelen we onder meer risico's voor zorgcontinuïteit door (te grote) druk op de zorg, bereikbaarheid van hulpdiensten, evenementenveiligheid en cascade-effecten zoals stroomuitval of uitval van infrastructuur. Onze gezondheid en welzijn wordt dus niet alleen bepaald door leefstijl, biologische aanleg of toegang tot zorg, maar ook door klimaatverandering, weersextremen en de woon- en leefomgeving. Om onze gezondheid en veiligheid te beschermen, is het daarom essentieel om te werken aan klimaatadaptatie.

Gezondheid en veiligheid in de NAS

Wij zien dat veel van onze eerdere input is meegewogen - zowel vanuit de ingediende zienswijze op de NRD PlanMER NAS'26, als vanuit onze deelname aan verschillende bijeenkomsten. In de ontwerp-NAS wordt gezondheid specifiek als een van de opgaven uitgewerkt, en ook hitte, klimaatbestendig wonen en wateroverlast worden als opgaven aangemerkt. In deze zienswijze geven wij enkele adviezen mee om gezondheid en veiligheid nog scherper mee te nemen in de ambities van het Rijk en het klimaatadaptatiebeleid.

Advies 1. Werk expliciet maatregelen uit voor kwetsbare groepen en hou rekening met gezondheidsverschillen

Het is bekend dat de effecten van klimaatverandering ongelijk zijn verdeeld. Sommige mensen zijn kwetsbaarder dan anderen. Kinderen worden extra blootgesteld aan UV-straling als ze spelen in een versteende speeltuin, mensen met longziekten worden zeker door zomersmog en mensen in een huurwoning kunnen vaak geen maatregelen treffen tegen hitte. In het hoofdstuk Gezondheid komt dit aspect terug, maar wij zien in de andere hoofdstukken dat er nog onvoldoende aandacht wordt besteed aan specifieke doelgroepen.

We adviseren om in de NAS explicieter maatregelen te treffen voor groepen mensen die zwaarder worden getroffen door klimaatverandering. De bescherming van kwetsbare groepen zou daarmee ook naar voren moeten komen in hoofdstukken als overstromingen, wateroverlast en klimaatbestendige bouw. Prioriteit hierin wijken waarin mensen meer gezondheidsproblemen hebben. We adviseren hierin ook mee te nemen dat klimateffecten kunnen stapelen, juist voor kwetsbare groepen. Beleid moet hier rekening mee houden, bijvoorbeeld met gelijktijdige hitte, meer pollen, zomersmog en een tekort aan drinkwater in de zomer. We adviseren om expliciet beleid op te nemen om de sociale cohesie te stimuleren en de sociale infrastructuur klimaatadaptief te maken. Dit is nu nog niet integraal in de ontwerp-NAS meegenomen in de verschillende hoofdstukken. We adviseren om de aanbevelingen van de sociale impact analyse (SIA) een duidelijke plek te geven in de NAS en de aanbevelingen te integreren.

Advies 2. Maak een aanpak om hitte in bestaande woningen te bestrijden

Een van de belangrijkste gezondheidsrisico's is hitte. Mensen verblijven het grootste deel van de dag in hun woning. In de NAS is aandacht voor nieuwbouw en hitte-normering voor nieuwbouw. Echter, er is onvoldoende ambitie en beleid toegespitst op de bestaande woningvoorraad, terwijl deze juist vaak te veel opwarmt.

We adviseren om ook een aanpak te formuleren voor bestaande woningen en om expliciet beleid te voeren voor een gezond binnenmilieu in bestaande bouw. Hierbij dient de focus te liggen op de wijken en (huur)woningen die het warmst zijn en waar de grootste gezondheidsachterstanden zijn. Naast woningeigenaren, dienen ook de huurhuizen te worden meegenomen. De kernwaarden van GGD GHOR Nederland bieden hier handvatten voor: <https://ggdghor.nl/onderwerp/kernwaarde-gezondbinnenklimaat>

Advies 3. Maak een aanpak om hitte in utiliteitsbouw te bestrijden

Daarnaast krijgt hitte in utiliteitsbouw nauwelijks aandacht in de NAS. De extreme hitte in juni heeft laten zien dat scholen, kinderdagverblijven, verpleeghuizen en andere zorg- en welzijnsinstellingen te heet worden, waardoor deze soms sluiten of worden ontruimd. Dit heeft direct impact op de gezondheid van scholieren, bezoekers en bewoners, maar kan ook impact hebben op de zorg(continuïteit), doordat medewerkers hun gezin moeten opvangen en juist in zorginstellingen cliënten gezondheidsproblemen krijgen door de hitte. Dit zal toenemen in de toekomst en zorgen voor verdere gezondheidsproblemen en gezondheidsverschillen.

We adviseren om een aanpak op te stellen om hitte in utiliteitsbouw te bestrijden in de NAS.

Advies 4. Breng in beeld welke inspanningen van het Rijk en zijn partners nodig zijn voor de uitvoering van klimaatadaptatie

De voorliggende reactiemogelijkheid stelt specifiek de vraag of de ontwerp-NAS voldoende duidelijk is over wat het Rijk gaat doen en wat andere partners kunnen doen. De ontwerp-NAS kent een hoog abstractieniveau. In de onderliggende beslisnota wordt beschreven dat de genoemde inspanningen worden gedekt binnen de huidige begroting en dat de inspanningen naar verwachting geen significante directe gevolgen hebben voor decentrale overheden, omdat deze veelal procesmatig van aard zijn. Echter, de ambities die in de ontwerp-NAS worden geschetst vragen wel degelijk om significante inspanningen, die ook vanuit de gezondheid en veiligheid nodig zullen zijn. De GGD'en en de Wet Publieke Gezondheid, worden meermaals in de NAS genoemd en

ook gezondheid en veiligheid spelen op verschillende plekken een rol. Klimaatverandering en klimaatadaptatie zullen het werk van de GGD'en, de GHOR en de publieke gezondheidszorgsector doen veranderen en meer capaciteit vragen. Wel wordt aangegeven dat de NAS voorsorteert op grote benodigde beleidswijzigingen ([202689261.1 Onderliggende beslisnota's Ontwerp-NAS en PlanMER | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)).

We adviseren in het verdere proces van de NAS juist aandacht te hebben voor de uitvoering en een gezamenlijke dialoog aan te gaan over wat dit vraagt van het Rijk en partners aan inspanning. Specifiek moet daarin de vraag centraal staan, hoe deze ambities kunnen worden vertaald naar concreet, gezond en veilig beleid. GGD GHOR Nederland is hierin graag een partner.

Advies 5. Besteed in de NAS aandacht aan risicobeheersing

De ontwerp-NAS gaat met name in op crisisbeheersing, maar juist risicobeheersing biedt kansen aan de GHOR en GGD'en om veiligheid en gezondheid aan de voorkant te bevorderen. Dit zorgt ervoor dat de crisisbeheersing weerbaarder wordt. Bijvoorbeeld, veel gemeenten gebruiken het basisveiligheidsniveau klimaatbestendige nieuwbouw, of vergelijkbare convenanten. Hiermee kan risicobeheersing juist meer aan de voorkant worden geborgd.

We adviseren om in de NAS meer aandacht te hebben voor risicobeheersing, zodat de veiligheidsregio's/GHOR en GGD'en een nog duidelijker rol hebben bij de advisering over klimaatgerelateerde risico's binnen de ruimtelijke ordening.

Advies 6. Neem in de NAS een landelijk crisisplan op voor risicovolle weersomstandigheden op en heb daarin aandacht voor cascade-effecten

In de ontwerp-NAS wordt de ambitie uitgesproken om de crisisbeheersing te versterken, o.a. door landelijke en regionale crisisplannen te ontwikkelen. Dit vraagt om een duidelijk plan en aanpak, waarbij ook inzet en capaciteit gevraagd wordt vanuit de veiligheidsregio's, in samenwerking met relevante partners.

Wij adviseren om vanuit de NAS een landelijk crisisplan voor alle typen risicovolle weersomstandigheden op te stellen, zodat alle veiligheidsregio's op een uniforme manier werken aan de uitwerking van scenario's bij risicovolle weersomstandigheden op regionaal niveau. Het is hierbij van belang om nadrukkelijk aandacht te hebben voor de cascade-effecten die verschillende weersomstandigheden met zich mee kunnen brengen. Deze cascade-effecten en de impact zijn nog onderbelicht in de NAS ([Handreiking Veilige klimaatadaptatie deel 2](#)).

Advies 7. Specificeer hoe crisisbeheersing ingericht moet zijn op extreme regen

In het kader van veerkracht en weerbaarheid voor extreme regen stelt de NAS dat 'De crisisbeheersing en early warning zijn ingericht op extreme regen' (blz. 66). De NAS gaat hierbij echter alleen in op informatievoorziening en berichtgeving en de verankering hiervan in de procedures van o.a. veiligheidsregio's.

We adviseren dat het Rijk de veiligheidsregio's te betrekken bij het in beeld brengen van de knelpunten die ontstaan bij wateroverlast, zodat zij zich kunnen voorbereiden. Denk bijvoorbeeld aan knelpunten qua bereikbaarheid: welke wegen zijn bij extreme regen niet meer begaanbaar voor de hulpdiensten en kan het zorgpersoneel de zorginstelling nog bereiken.

Over GGD GHOR Nederland

GGD GHOR Nederland is de belangenbehartiger voor de publieke gezondheid en veiligheid in Nederland. Als overkoepelende brancheorganisatie van de 25 GGD'en en GHOR-bureaus werken wij met en voor onze leden aan het versterken van de publieke gezondheid en veiligheid in Nederland. GGD'en beschermen, bewaken en bevorderen de gezondheid van de inwoners van Nederland. De GHOR coördineert de samenwerking tussen verschillende geneeskundige hulpdiensten tijdens grote ongevallen en rampen, zodat ze samen één hulpverleningsketen vormen. Wanneer er géén sprake is van een ramp of crisis werkt de GHOR door advisering en informatievoorziening aan een goede voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening tijdens een crisis.